

Dades del document

Investigador: Llovera Juncà, Anna

Data de publicació: 2012-10-20

Descripció

Els quatre volums que formen les *Œuvres complètes* franceses de lord Byron foren publicats el 1863 per l'editorial parisenca Hachette et Cie. Ja es troben recollits en el catàleg del 1874 de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, juntament amb el volum londinenc *Poetical works by lord Byron*. De fet, aquestes dues obres són l'única mostra de la presència, certament discreta, del *lord sublime* en aquesta biblioteca. L'escepticisme que envoltava la producció poètica byroniana en dificultava una recepció més àmplia, mentre que el component historicista i medievalitzant de Walter Scott, per exemple, seduïa el públic peninsular. Així es manifesta en els prestatges d'aquesta biblioteca: enfront de les dues obres de lord Byron catalogades al segle XIX n'apareixen vint-i-set de Scott.

El primer tom de l'obra completa conté, a banda de *Le pèlerinage de Childe-Harold* –un viatge sentimental pels països que atiaven la imaginació vuitcentista–, les *Poésies diverses*. Obre el volum el recull poètic *Heures de paresse* ('Hours of Idleness, A Series of Poems, Original and Translated', 1807). Es tracta del primer llibre de versos publicat per Byron, que recopila el contingut de dos volums apareguts anònimament el 1806 (*Fugitive Pieces*) i el 1807 (*Poems on Various Occasions*), i que generà una crítica desfavorable a la qual Byron respongué amb la sàtira *English Bards and Scotch Reviewers* (1809). Tot seguit s'ofereixen les poesies dels anys 1807-1808, 1809-1810, 1811-1813, 1814-1816 i 1817-1821, juntament amb un aplec de *Poésies domestiques*.

El segon volum està dedicat als *Poèmes*, nom amb què a França es coneixen els relats originàriament en vers que, en ésser traduïts a la península ibèrica, es novel·laren: *La Malédiction de Minerve*, *Le Giaour*, *La Fiancée d'Abydos*, *Le Corsaire*, *Lara*, *Mélodies Hébraïques*, *Le Siège de Corinthe*, *Parisina*, *Le prisonnier de Chillon*, *La lamentation du Tasse*, *Beppo*, *Mazeppa*, *La Vision du Jugement* i *Les Ténèbres*, entre d'altres. En conjunt són peces èpiques que narren aventures inspirades en el viatge que lord Byron realitzà el 1811 a les costes del Mediterrani.

La tercera sèrie o volum conté els *Drames* del poeta, entre els quals es troben els poemes dramàtics *Manfred* i *Le Difforme transformé*; les tragèdies *Marino Faliero*, *Sardanapale*, *Les Deux Foscari* i *Werner ou l'Héritage*, i els misteris *Cain* i *Le Ciel et la Terre*. S'ha dit que *Manfred* (1817), d'un gran eco fàustic, simbolitza l'amor de Byron per Augusta Leigh, la seva germanastra. El que és cert és que aquest drama causà una enorme agitació a l'Europa del vuit-cents, un ressò que es traduí en un gran nombre d'edicions i en més d'una musicalització, com la de Schumann (1848-1851). Goethe també serví d'inspiració en la composició de *The Deformed Transformed* (1824), una revisió inacabada del mite fàustic, i fou el destinatari de la tragèdia *Sardanapalus* (1821). Per la seva banda, la tragèdia *Cain* (1821) respon als dubtes metafísics del lord anglès i és una mostra de l'escepticisme més radical del poeta.

Finalment, el quart i últim tom de l'obra completa de lord Byron recull el poema èpic *Don Juan* (1819-1824), així com també els últims versos del poeta. La versió byroniana del *Don Juan*, considerada la seva obra mestra, parteix de models burlescos italians (Pulci, Casti), un gènere que ja havia estat conreat per l'anglès John Hookham en l'obra *Whistlecraft* (1817-1818).

Informació

En el pròleg de la traducció en vers de *Manfredo* a càrrec de José Alcalá Galiano i Fernández de las Peñas (1861), Antonio Alcalá Galiano apunta que "lord Byron es más nombrado que verdaderamente conocido en nuestra patria, donde son pocos los que han leído sus obras en su lengua original y en su forma primitiva, supliendo la falta de una y otra una versión en prosa francesa". De fet, en observar el nombre de traduccions espanyoles de l'obra de Byron ens adonem que les edicions parisenques representen gairebé la totalitat de les traduccions del lord anglès durant el segle XIX, i que són poques les edicions peninsulars de la producció byroniana. En són una mostra els relats que formen el segon volum de l'obra completa, aquells *tales* novel·lats i editats a París entre el 1827 i el 1830 que gaudiren d'un considerable ressò arreu d'Europa. Així i tot, també se'n publicaven versions a la premsa peninsular, que no només era una font important d'articles i comentaris de l'obra de lord Byron, sinó un dels receptacles més prolífics de les seves traduccions.

Ja el 1818 *La Minerva o El Revisor general* publicava una versió en prosa d'*El Sitio de Corinto*, una obra que també es traduiria, si bé en vers i parcialment, el 1835 a *El Artista* (en traducció de Trueba y Cossío). N'existeixen també dues edicions barcelonines, una del 1838 i l'altra del 1858, totes dues traduïdes directament del francès. Un altre *tale* amb un eco a la premsa més limitat és *Parisina*, traduït per H. Vedia al *Semanario Pintoresco Español* el 1841 i novament el 1848 en el tercer número d'*El Pensamiento*. També fou adaptat, en versos de Manuel Cañete, *The Giaour* (1845, *El Español*). Per la seva banda, *La Crónica científica y literaria*, de José Joaquín de Mora, publicava el 1819 un fragment del *Childe Harold's Pilgrimage*, una obra que el mateix Mora criticaria. El 1855 L. S. Huidoro donà a conèixer *La Despedida de Childe Harold*, una versió del *Childe Harold's Good Night* publicada a *La Revista de Ciencias, Literatura y Artes*. Encara el 1879 n'aparegué una edició a Santiago, i Antonio Ledesma traduí l'obra el 1884 a Almeria. I a Bogotà es publicà *Childe Harold (Partial)*, la traducció d'un fragment del poema a càrrec de Miguel Antonio Caro.

Sens dubte, però, aquella obra que gaudí de més influència en les publicacions periòdiques vuitcentistes fou el volum poètic *Hebrew Melodies* (1815). *El Semanario Pintoresco Español*, la revista de R. Mesonero Romanos, s'abocà d'una manera decisiva en la reproducció dels poemes byronians. En publicà, el 1851, dotze sota el títol de *Melodías hebbeas [sic]*, cinc dels quals es reeditarien a la mateixa revista el 1854. És evident que aquest llibre tingué un eco considerable, perquè també n'aparegueren versions a *El nene* (21-IV-1860), amb traducció de F. L. de Henales, un dels editors de la revista, que també publicà la segona estrofa d'un poema byronià el 14 de gener del 1860; a *La Fe*, la revista mallorquina de Josep M. Quadrado, on Tomàs Aguiló versionà nou poemes del lord anglès el 1844, i a *El siglo ilustrado*, que publicà anònimament el 1868 set poemes en prosa. També n'existeixen versions d'Antonio Arnaos (incorporà dos poemes en el volum *Melancolías, rimas y cántigas*, 1857) i de Gustavo Adolfo Bécquer.

És interessant resseguir la recepció d'un dels poemes d'aquestes *Hebrew Melodies*, "I saw the weep...": el 1858 el canari José Palacio Sansón en feia una versió al diari parisenc *Correo de Ultramar*, mentre que *El Semanario Popular* en publicava una altra, anònima i en prosa, el 1863, i *La Abeja* donava a conèixer la que realitzà Aurelio Queral, titulada "A María Chalworth", el 1866. Finalment, Manuel de Palacio en féu una paròdia ("Os vi rabiard"), apareguda el 1867 a l'*Almanaque de Gil Blas*.

L'empremta de lord Byron en la premsa i en alguns escriptors determinats també es manifestava a través del ressò causat per les obres menors del poeta. *El Censor*, publicat a Madrid entre el 1820 i el 1822, conté unes *Imprecations of Lord Byron in Stanzas: Translated from the English*. Més endavant, la *Revista Española* (1833) ressenya la traducció en espanyol apareguda a Londres de *The Venetian Songs of Lord Byron*, i dos anys i mig més tard publica una crítica del *Marino Faliero* de Casimir Delavigne, on es compara amb el drama homònim de Byron. El mateix 1833 aparegué *Preludios de mi lira*, poemari de Manuel de Cabanyes que destil·la un cert deix byronià, manifestat en la composició “A Cintia”. Ja cap als anys 40 la *Revista de Madrid* oferia una traducció d'un poema de lord Byron dedicat a Napoleó (“’Tis done – but yesterday a King”) així com també una imitació confessa del poeta anglès, titulada *Darkness*. Una “Oda a Napoleó”, en traducció de B. J., era també publicada a *La Renaixensa* el 1874. Així mateix, *La Alhambra*, la revista d'arts i lletres granadina, editava versions d'alguns poemes byronians, com ara *Un Fragmento de Byron* i *Imitación de Byron*, les dues de Juan Valera.

L'eco de la producció teatral byroniana que s'observa en la premsa de l'època és certament discret. En són una excepció, tanmateix, *Don Juan*, *Manfred* i, en menor grau, *Cain*: perquè aquests drames, amb els seus plantejaments radicals i heterodoxos, sacsejaren els fonaments del romanticisme peninsular. De fet, *Manfred* és considerada l'obra de lord Byron que més impacte causà a l'Espanya del vuit-cents: n'hi ha un total de quatre edicions, si bé també se'n coneix la traducció d'algunes parts. *El Artista* publicà *The Malediction, a Fragment Imitating “Manfred”*, de Salas y Quiroga; i *La Alhambra* donà a conèixer *Al Sol: Paráfrasis de un fragmento del Manfredo*, a càrrec de Juan Valera. Un cas curiós és el de la *Revista de Ciencias y Artes*, que publicà *Manfred, Drama in Three Acts, Translated from the Original English of Lord Byron* (1857) a càrrec de la mare de Fernán Caballero, Francisca Larrea, morta, però, el 1838. Luigi Monteggia, en el famós article “Romanticismo” publicat a *El Europeo* (25-X-1823) –revista que conté algunes, però poques, referències a lord Byron, entre les quals destaca la condemna del tribunal del banc del rei d'Anglaterra de *The Vision of Judgement*, com a “libelo infamatorio contra Jorge 3º y el monarca reinante”– explica que *Manfred* és un “escollo de este estilo” (el romàntic) perquè “las ideas tristes se vuelven demasiado terribles y fantásticas, [...] entonces la poesía se convierte otra vez en un juego de palabras, y cesa de interesar a la mente y al corazón”. De *Manfred* també n'hi ha versions en altres llengües (el 1818 Silvio Pellico en donava a conèixer una traducció en prosa) i composicions musicals: R. Schumann compongué un poema dramàtic (1848-1851), i el mateix féu P. I. Txaikovski el 1885.

De fet, tant *Manfred* com *Cain* (amb tres edicions al vuit-cents) representen la revolta de l'home envers el món, injust i incompreensible. I si aquesta revolta arrelà en algun escriptor espanyol, aquest és, sens dubte, José de Espronceda. Les coincidències temàtiques d'aquests drames amb *El estudiante de Salamanca* (1840) i *El diablo mundo* (1841) són remarcables. Però és que aquestes peces d'Espronceda també comparteixen qüestions formals amb *Don Juan*, l'altra famosa obra de Byron editada en cinc ocasions a la península ibèrica durant el segle XIX: l'ús de la sàtira.

En definitiva, lord Byron intentà adaptar-se a les situacions vitals a través de les seves obres, fet que explica la variabilitat de la seva producció. Tant *Manfred*, *Cain* com *Childe Harold's Pilgrimage* representen l'aspecte melancòlic, trist i funest davant de les imperfeccions de la vida, mentre que *Don Juan* es contraposa i mostra l'humor burleta que pretén desemmascarar la hipòcrita façana de la realitat. No es tracta, però, d'una oposició de valors, sinó més aviat d'una complementarietat ja definida en el tarannà camaleònic del poeta que ajudà a crear i consolidar el polèmic mite byronià.

Bibliografia

Cardwell, Richard A. "El Lord sublime': Byron's legacy in Spain". En: *The reception of Byron in Europe*. London: Continuum, 2004, p. 144-163.

Churchman, Philip H. "The beginnings of Byronism in Spain". *Revue Hispanique*. No. 23 (1910), p. 333-410.

Flitter, Derek. "The Immortal Byron' in Spain: radical and poet of the sublime". En: *The reception of Byron in Europe*. London: Continuum, 2004, p. 129-143.

Menéndez Pidal, Ramón. *La época del Romanticismo: 1808-1974: las letras, las artes, la vida cotidiana*. T. 35, vol. 2). Madrid: Espasa-Calpe, 1989.

Montesinos, José F. *Introducción a una historia de la novela en España en el siglo XIX: seguida del esbozo de una bibliografía española de traducciones de novelas (1800-1850)*. Madrid: Castalia, 1982.

Pageard, Robert; Ribbans, Geoffrey. "Heine and Byron in the *Semanario Popular* (1862-1865)". *Bulletin of Hispanic studies*. No.33 (1956), p. 78-86.

Peers, E. Allison. "Sidelights on Byronism in Spain". *Revue Hispanique*. No. 50 (1920), p. 359-366.

Pujals, Estevan. *Lord Byron en España y otros temas byronianos*. Madrid: Alhambra, 1982.

Ribbans, Geoffrey. "Bécquer, Byron y Dacarrete". *Revista de literatura*. Vol. 4, nº 7 (jul./ set. 1953), p. 59-71.

Shaw, D. L. "Byron and Spain". *Renaissance and modern studies*. No. 32 (1988), p. 45-59.